

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АВТОМОБИЛЬ ЙЎЛЛАРИ ТАРМОҒИНИ МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

Саматов Аббосжон Абдугани ўғли
Ўзбекистон Республикаси Президенти
Администрацияси бош мутахассиси

Аннотация: Мазкур тезисда Ўзбекистон Республикаси автомобиль йўллари тармоғининг ҳозирги ҳолати, мавжуд муаммолар ҳамда уни модернизация қилиш ва ривожлантиришнинг устувор йўналишлари таҳлил қилинган. Шунингдек, халқаро тажриба асосида рақамли технологиялар, инновацион қурилиш материаллари ва интеллектуал транспорт тизимларини жорий этиш орқали йўл инфратузилмасини самарали ривожлантириш масалалари ёритилган.

Калит сўзлар: автомобиль йўллари, модернизация, транспорт инфратузилмаси, интеллектуал транспорт тизимлари, рақамлаштириш.

Асосий қисм

Бугунги кунда Ўзбекистон Республикасида автомобиль йўллари тармоғи иқтисодийнинг барқарор ривожланишини таъминловчи муҳим инфратузилмавий омил ҳисобланади. Мамлакат ҳудудининг кенглиги, аҳоли ва транспорт оқимининг йилдан-йилга ортиб бориши мавжуд йўл тармоғини модернизация қилиш ва уни сифат жиҳатдан янги босқичга олиб чиқишни тақозо этмоқда.

Амалдаги муаммолар қаторига айрим йўл участкаларининг техник ҳолати қониқарсизлиги, юкламаларга мос келмайдиган йўл қопламалари, тирбандликлар, ҳаракат хавфсизлиги даражасининг етарли эмаслиги ҳамда эксплуатация харажатларининг юқорилигини киритиш мумкин. Ушбу муаммоларни ҳал этишда комплекс ва илмий асосланган ёндашув зарур.

Автомобиль йўллари тармоғини модернизация қилишнинг асосий истиқболли йўналишларидан бири - инновацион қурилиш материаллари ва технологияларини жорий этиш ҳисобланади. Жумладан, цемент-бетон қопламалар, полимер қўшимчали асфальтобетонлар ҳамда узоқ хизмат муддатига эга конструкциялардан фойдаланиш йўлларнинг чидамлилиги ва иқтисодий самарадорлигини оширади.

Шу билан бирга, интеллектуал транспорт тизимлари (ITS) ни жорий этиш орқали ҳаракатни бошқариш, тирбандликларни камайтириш ва йўл-транспорт ҳодисаларининг олдини олиш имкониятлари кенгайди. Рақамлаштириш,

сенсорлар ва геоахборот тизимлари асосида йўл ҳолатини доимий мониторинг қилиш эксплуатация жараёнларини оптималлаштиришга хизмат қилади.

Хулоса қилиб айтганда, Ўзбекистон Республикаси автомобиль йўллари тармоғини модернизация қилиш иқтисодий ўсиш, логистика самарадорлиги ва аҳоли ҳаёт сифатини оширишда муҳим аҳамият касб этади. Ушбу соҳада давлат–хусусий шерикликни кенгайтириш, илмий-тадқиқот ишларини кучайтириш ва халқаро тажрибани жорий этиш барқарор ривожланишнинг асосий кафолати бўлиб хизмат қилади.

Ўзбекистон Республикаси автомобиль йўллари тармоғининг ҳозирги ҳолати

Ҳозирги кунда Ўзбекистон Республикаси автомобиль йўллари тармоғи умумий фойдаланишдаги халқаро, давлат ва маҳаллий аҳамиятга эга йўллардан иборат. Мамлакат ҳудудидан ўтувчи халқаро автомобиль йўллари Марказий Осиё давлатлари ўртасидаги транзит алоқаларни таъминлашда муҳим ўрин тутади. Шу билан бирга, ички ҳудудий йўллар аҳоли пунктларини боғлаш, ижтимоий инфратузилма объектларига етиб боришда ҳал қилувчи аҳамиятга эга.

Мавжуд йўлларнинг маълум қисми жисмоний ва маънавий жиҳатдан эскирган бўлиб, уларни реконструкция қилиш ёки капитал таъмирлаш талаб этилади. Айрим ҳудудларда йўл қопламасининг мустаҳкамлиги замонавий транспорт оқимларига тўлиқ жавоб бермайди. Бу ҳолат йўл ҳаракати хавфсизлигига салбий таъсир кўрсатиб, транспорт харажатларининг ортишига олиб келмоқда.

Автомобиль йўллари модернизация қилишнинг

асосий йўналишлари

Автомобиль йўллари тармоғини модернизация қилиш, аввало, йўл қопламаларининг сифатини оширишга қаратилган комплекс чора-тадбирларни ўз ичига олади. Бу борада цемент-бетон қопламали йўлларни қуриш, модификацияланган асфальт-бетон қопламаларидан фойдаланиш, маҳаллий хомашё асосида юқори сифатли қурилиш материалларини ишлаб чиқариш муҳим аҳамиятга эга.

Шунингдек, йўл қурилиши ва реконструкциясида замонавий лойиҳалаш технологияларини жорий этиш зарур. ВМ-технологиялардан фойдаланиш орқали йўл иншоотларини лойиҳалаш, қурилиш ва эксплуатация босқичларида харажатларни камайтириш ҳамда сифатни ошириш имкони яратилади. Интеллектуал транспорт тизимларини татбиқ этиш эса транспорт оқимини самарали бошқариш, тирбандликларни камайтириш ва йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлашга хизмат қилади.

Автомобиль йўллари ривожланишида инновацион ва рақамли ечимлар

Замонавий шароитда автомобиль йўллари тармоғини ривожлантириш рақамлаштириш жараёнларисиз тасаввур этиб бўлмайди. Йўл ҳолатини мониторинг қилишнинг автоматлаштирилган тизимларини жорий этиш орқали йўл қопламасидаги носозликларни барвақт аниқлаш ва уларни бартараф этиш мумкин. Бу эса таъмирлаш ишларини режали равишда ташкил этишга, эксплуатация харажатларини камайтиришга олиб келади.

Шу билан бирга, экологик барқарорлик масалаларига ҳам алоҳида эътибор қаратилиши лозим. Йўл қурилишида қайта тикланувчи материаллардан фойдаланиш, энергия тежовчи технологияларни қўллаш ҳамда атроф-муҳитга салбий таъсирни камайтириш муҳим вазифалардан бири ҳисобланади.

Халқаро тажриба ва уни қўллаш имкониятлари

Ривожланган давлатлар тажрибаси шуни кўрсатадики, автомобиль йўллари тармоғини самарали ривожлантиришда давлат-хусусий шериклик механизмлари муҳим ўрин тутди. Ўзбекистон шароитида ҳам мазкур механизмларни қўллаш орқали йўл қурилиши ва реконструкциясига қўшимча инвестицияларни жалб этиш мумкин. Шунингдек, илмий-тадқиқот муассасалари ва олий таълим муассасалари билан ҳамкорликда инновацион ечимларни ишлаб чиқиш ва амалиётга татбиқ этиш мақсадга мувофиқдир.

Хулоса. Хулоса қилиб айтганда, Ўзбекистон Республикаси автомобиль йўллари тармоғини модернизация қилиш ва ривожлантириш истиқболлари замонавий технологиялар, инновацион материаллар ва илмий асосланган ёндашувларга таянади. Йўл инфратузилмасини такомиллаштириш мамлакат иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш, транспорт-логистика салоҳиятини ошириш ва аҳоли учун қулай ҳамда хавфсиз ҳаракат шароитларини яратишга хизмат қилади. Шу боис, автомобиль йўллари соҳасида олиб борилаётган ислохотларни тизимли равишда давом эттириш ва уларни узоқ муддатли стратегия асосида амалга ошириш долзарб вазифа ҳисобланади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармон ва қарорлари: транспорт ва йўл хўжалигини ривожлантиришга оид меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар. – Тошкент.
2. Ўзбекистон Республикаси Транспорт вазирлиги. Автомобиль йўллари соҳасини ривожлантириш бўйича концепция ва дастурлар. – Расмий нашрлар.
3. Ўзбекистон Республикаси Автомобиль йўллари кўмитаси. Йўл хўжалиги ҳолати ва ривожланиш истиқболлари бўйича таҳлилий ҳисоботлар. – Тошкент.
4. Мирзаев Ш.М. Янги Ўзбекистон стратегияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2022.
5. Бабков В.Ф., Андреев О.Н. Автомобильные дороги: проектирование, строительство и эксплуатация. – Москва: Транспорт, 2019.
6. Кузнецов Н.А. Современные технологии строительства и содержания автомобильных дорог. – Москва: Инфра-М, 2020.